

PÕIMUKUU

PILLIMEESTE ARMEE: Ülemsootska paraad Kuningriigipäeval Meremäe mäel. Foto Igor Taro

Praasnigukuu: ku' tōõsõ' pei' pita, sis tekk Taarka meeskond filmi

HÕRNA MAAR´A kirot, õt s´ooh kuuha saa vaest kõgõ inäp pito pitä'. Paistus, õt ommõgi hüä, ku suurõba' praasniga' inne süküst ütele poolõ saava'. Sügüse tulõva' kõgõsagamatsõ' aiatüü' pääle, olõ — õi sis inäp aigu kul´ata'.

A s´oo kimmä praasniku man tulõ õks veid'õ tüüaigu kah hoita'. Tüüd teie' edimäse pikä seto filmi tegijä'. Põimukuu oll näide tüü jo' perüs hõste k' auma tougat ja puul Setomaad filmiparaatõga' läbi sõidõt. Filmi tegemise man om vaia perüs pall'õ tiidmisi ja mitte õnnõ kuis filmtäs, a «Taarka» filmi man om tähtsä tiidä' kultuuri ja kombit.

Filmitegijil tull ette kaia' õga väigokõsõ as'aga', õt miaki' võlssi lääsi — i'. Jo vahtsõ aastaga kevjä saami' kinoh kaia' seto lauligu kirivät ello. Film tetäs Kauksi Ülle

samanimeleitsõ näitemängu perä. «Taarkah» saie' üteh tetä' kõik setokõsõ', kiä' tahtsõ. Tull hinnäst õnnõ kirja panda' ja sis kustsi sinno kohalõ tuul pääväl, ku' vaia oll. Ma mõtlõ, õt perüs põnnõv võisi' olla' minnä' kinno ja kaia' hinnäst kah tuu suurõ ekraani pääl.

A no' om tüüjuttu kõnõld. Läämi' sis tuu pääas'õ mano — põimukuu praasni'õ. Kõgõ suurõp praasnik om vaest õks Seto Kuningriik. Kõrraldaminõ naas pääle mitu kuud varahappa. Põimukuu edimäsest pääväst oll jo' kogo Setomaa, kõgõ rohkõba Meremäe vald, sagimist täüs. Põimukuu edimäse leheh kõnõli Riitsaarõ Evar, õt kuningriik om elomuud. Täl om õigus. Midä tuust, õt meil kuningriigi päiv õnnõ üts kõrd aastagah om.

Tuu jaos, õt s´oo üts päiv saasi' hõste kõrda minnä', tulõ kuningriigi muudu terve aastaga ellä'. Muudo olõ — õi' meil koskilt võtta' kuninga meistril. Mullõ nakas miildümmä üts üteli, midä Evar leheh üteli: «Hoitkõ' taad seto väke, mia' viil alalõ. Hoitõh tuu põlinõ kasus. Massikultuuri komerters paistus siih võõras ja ülearonõ. Kuningriigi päiv ommõgi' üts mõõdupuu, mia' näütäs kuis üte aastagaga' om mii' miil ja kiil hoita' mõistnu' põlitsit tarkuisi»

Sarvõ Õiõ om jalki' kõnõlnu', õt kuningriigi üts tähtsäpi võistluisi om sõnõlitsõ võistlus. Laulminõ om õks setokõisilõ tähtsä olnu'. Vanastõ ülti pia kõik uma' mõttõ' vällä laulusõnnoh.

Esä om mullõ kõnõlnu' mõnõst naasest, kiä' õnnõ leelõtõh kõnõlgi'. Jo perüs mitmõndat aastakka om kuningriigipääväl väigokõnõ latskõnõ üsah olnu — kuningriigi nuuripäiv. Nuuripäiv tuudi Obinitsa. Latsõ' ja noorõ' sai' hinnäst proovilõ panda' mitmõh setoteemalitsõh tegemisõh. Peräst minti Navikõ küllä, koh tetti viktoriin, õt kaia', ku' pall'õ noorõ' tiidvä' Setomaast ja setosist. Muidogi' sai sääil üteh kul´ata' ja tandsi' ja õdagu mänge Vërskä bänd «Zeto».

Perrähuikminõ om ülnü', õt s´oo kuningriik oll aoluu üts suurõbit. Arvada' om, õt üts põhriigi muudu terve aastaga ellä'. Muudo olõ — õi' meil koskilt võtta' kuninga meistril. Mullõ nakas miildümmä üts üteli, midä Evar leheh üteli: «Hoitkõ' taad seto väke, mia' viil alalõ. Hoitõh tuu põlinõ kasus. Massikultuuri komerters paistus siih võõras ja ülearonõ. Kuningriigi päiv ommõgi' üts mõõdupuu, mia' näütäs kuis üte aastagaga' om mii' miil ja kiil hoita' mõistnu' põlitsit tarkuisi»

Põimukuu aigu saami' Petseremaa setodõ mano karada' õkvalt kats kõrda. Edimäne jääski siia' Kuningriigi ja Paasapäävä

vaihõlõ. 11. põimukuu pääväl peeti Petseri liina päivi, koh oll setokõisilõ kah ant võimalus püünepääle minnä' ja rongk'augih olla'. Nii ku' vindläisilõ kombõs, kõnõli' nä väiga pikält ja tehnsi' kõiki. Sääntse lämmä pääväga oll õks väiga rassõ saista' sääil platsi pääl ja kullõlda'. Paistu, õt eiski' vindläisilõ miildü setokõisi rõõmsa miil ja lauluhimo.

✠ **Tuu jaos, õt s´oo üts päiv saasi' hõste kõrda minnä', tulõ kuningriigi muudu terve aastaga ellä'.**

Verskah käve 12. põimukuu pääväl kinolodi. Kinolod'õ pääl näüdütsõ filme. Näidega olli' üteh kinobussi meeskond ja õgah sadamah uma' pillimehe' ja pillinaase'. Kinno näüdüti kõrraga kolmõh kotusõh: telgih, lodja kõtuh ja purje pääl. Õgaüts sai hindäle vällä kaia' sääntse filmi, nii ku' tä eis' tahtsõ. Jalki' põnnõv ja tõistsagamanõ ettevõtminõ.

Tuud aigu, ku tsuhkna' tähistäse' Eesti taasiseseisvumist, om setodõl hoops tõõnõ pühä. A tuu miildüs meelega küll, õt teno

tsuhknidõ pidolõ, saami' mii' ka' üte päävä vabast, õt pühhi pitä'. Jajah, ma kõnõlõ 19. ja 20. põimukuu pääväst ja Paasapääväst Obinitsah ja sis järgmätsel pääväl viil Lepä kirmasõst. Paasapäiv tuu Obinitsa kõik vällä linnanu' tsirgu' tagasi. Tuul pääväl om Obinitsa tiiviir' täüs massinit ja poodil lätt väiga hõste. Saiais umatsitõga kokko.

Nii ku' õks pühhi aigu, k' audas kerkoh ja oldas haudu pääl. 18. põimukuu õdagu olõ — õi' ütteri' tallo, koh kiäki kotlette küdsä — äi' vai 19. hummogu olõ — õi' ütteri' elämist, koh näiokõsõ' võileibu tüi — i'.

20. põimukuu õdagust omma' inemisõ' jo' veid'õ puhada' saanu' ja sis kogonõsõ' seto' Lepäle kirmasõlõ. Kõnõldas, õt Lepä kirmasõ om kõik aig õks olnu'. Vaehtõpääll tull kol' külämiist kokko ja istõ' sääil platsi pääl, a perüs inemisõst tühi olõ — õi' 20ndal Lepä kirmasõplats kunagi' olnu'. Parhilla' om Lepä kirmasõst üts kimmäppi kirmasõst Setomaal.

Põimukuu sisse jääs viil ka' Lüübnitsa kala — ja sibulalaat.

S'ool aastagal oll nii pall'õ massinit, õt tii jäi väikost ja tekki' ummigu' nii ku' liinah. Niisamata oll suur massinidõ kogonõminõ põimukuu ka' Obinitsah, ku' tulti jalgpalli vai võrkpalli mängmä.

No' olõmi' küll vällä joudnu' jo tuu tõõsõ Petseremaa pühä mano. Üts kõgõ suurõp setokõisi pühä Petseri poolõ pääl om Maar'apäiv. Sis om kloostrihäiermivaip ja Petseri liinah väiga pall'õ inemisi. Sääil om nii vindläisi ku ka'perüs pall'õ setokõisi. Õks kuulõt kuis kohki' inemise' eesti vai seto keeleh kõnõlõsõ'. Sis om õga vastatulõv seto nii uma ku' uma.

Olõ — õi' tähtsä, kas sa tiität vai tunnõt timmä vai tunnõ — õi'. Peräst jumalateenstüisi läävä' seto' Eesti kooli mano ja sääil peetas kirmast. S'ool kõrd juhtu sääne vipõrus, õt vihma nakas sadama ja vällä saa — as olla'. Ku perrä mõtõlda', sis tuu ollgi' hüä. Inemisõ' lätsi' koolimajja sisse ja sääil olli' kõik ütstõõsõ lähkoh ja pido tull väiga hüä. Kõik lauli' ja tandsõ'. Ma mõtlõ küll, õt sääntse seto pito olõ — õi' Petseri liinah õks kavva aigu nätt.

Ja jovvamõgi' sügüsehe vällä. Ku kirmasõ' ja praasniga' omma' peet, sis läät hüä meelega' põllutõie mano. ■